

SANATKÂR TARİHÇİ: ALTAN DELİORMAN

İSA KOCAKAPLAN*

Özgeçmiş

Altan Deliorman, gazeteci ve milliyetçi bir babanın oğludur. M. Necmettin Deliorman (1897-1973), Bulgaristan'da gazetecilik yapmış ve Birinci Dünya Savaşı'nda Halife tarafından ilan edilen Cihad-ı Ekber'e gönüllü olarak katılmış bir iman ve mücadele adamıdır. 1934 yılında Deliorman'dan Türkiye'ye göç etmiş ve gazeteciliğini sürdürmüştür. Yazıları çoğunlukla Türklük ve Balkan Türklüğü üzerinedir. Altan Beyin annesi ise Mürüvvet Hanımdır.

Altan Deliorman böyle bir babanın oğlu olarak 22 Mart 1936 tarihinde İstanbul'da doğar.¹ 1947'de Ankara Garı'nı gördükten sonra yazdığı "Trenin Kalkışı" isimli yazısı, okuyucusu olduğu Çocuk Sesi dergisinin, 26 Ocak 1948 tarihli 36.

*Altan Deliorman,
gazeteci ve
milliyetçi bir
babanın oğludur.
M. Necmettin
Deliorman
(1897-1973),
Bulgaristan'da
gazetecilik yapmış
ve Birinci Dünya
Savaşı'nda Halife
tarafından ilan
edilen Cihad-ı
Ekber'e gönüllü
olarak katılmış bir
iman ve mücadele
adamıdır.*

* Araştırmacı - Yazar

O yıl, Hüseyin Nihal Atsız da edebiyat öğretmeni olarak Haydarpaşa Lisesi'nde göreve başlar. Altan Deliorman'ın hayatını ve fikrî yapısını derinden etkileyen üç kişiden biri olan Nihal Atsız -diğerleri İbrahim Kafesoğlu ve Kemal Ilıcak'tır

sayısında bu yazıyı yayınlanır. 1950'de Haydarpaşa Lisesi'ne kaydolur. O yıl, Hüseyin Nihal Atsız da edebiyat öğretmeni olarak Haydarpaşa Lisesi'nde göreve başlar. Altan Deliorman'ın hayatını ve fikrî yapısını derinden etkileyen üç kişiden biri olan Nihal Atsız -diğerleri İbrahim Kafesoğlu ve Kemal Ilıcak'tır- 1952'de Haydarpaşa Lisesindeki görevinden alınır ve Süleymaniye Kütüphanesi'ne memur olarak atanır. Altan Deliorman'ın hocası ile bağı bundan sonra da devam eder.

Deliorman 1952'de Haydarpaşa Lisesi'nin Edebiyat Kolunu kurar ve başkanlığını yapar. Güvendiği arkadaşlarıyla, 1953 yılında kutlanacak, İstanbul'un Fethi'nin 500. yıldönümü hazırlıklarına başlar. Fetih Yıllarını Aydınlatma Derneği'nde görev alır. *Kılıç* adını verdiği tek sayılık gazeteyi çıkarır. 1953'ten itibaren İstanbul'da 3 Mayıs Türkçülük Günü'nü organize etmeye başlar.

1954 yılında *Türk Sanatı* dergisinin açtığı hikâye yarışmasına "Bir Kapı Açık Kaldı" isimli eseriyle katılır ve birinci seçilir. Bunun üzerine Altan Deliorman da derginin yazı kadrosuna alınır. *Türk Sanatı*'nın değişik sayılarında yazıları yayınlanır.

1955'te liseyi bitirir. Çocuk Yayınları Şirketinde çalışmaya başlar. *Armağan* ve *Tomurcuk* dergilerine hikâyeler yazar. Babası ile birlikte *Türk Dünyası* dergisini çıkarmaya başlar. Dergi, maddî imkânsızlıklar yüzünden ancak iki sayı çıkarılabilir. Aynı yıl İstanbul üniversitesi Hukuk Fakültesine kayıt yaptırır. Bir yandan da *Ceylân* dergisinde ressamlık, *Tan* gazetesinde eğitim ve Kıbrıs muhabirliği, *Akşam* gazetesinde ise musahhahlik yapmaktadır.

1957'de, Fatma Alpagut'la evlenir. 1958 yılında *Akşam* gazetesinde tefrika edilen "Mustafa Kemal Balkanlarda" isimli yazı dizisi, ertesi yıl (1959) Türkiye Yayınevi tarafından kitap hâlinde yayınlanır.

1959 yılında askere gider. Askerî eğitimini tamamlayınca, Siverek 40. Süvari Alayına gönderilir. Altan Deliorman Siverek'te askerken, İstanbul'da oğlu Bozkurt doğar (1959). 30 Haziran 1960 tarihinde askerlik görevini bitirir. İstanbul'a döner ve *Akşam* gazetesindeki işine başlar. 1964'e kadar çalıştığı *Akşam*'da, servis şefliğine kadar yükselir. Daha sonra gazeteye Marksist kadroların hakim olunca, işten çıkarılır.

1961'de *Atatürk'ün Hayatındaki Kadınlar* isimli eserini yayınlar. 1962 yılında İsmet Tümtürk ile birlikte *Millî Yol* dergisini çıkarır. Aynı yıl Hukuk Fakültesi'nden

ayrılır, Edebiyat Fakültesi Tarih Bölü-müne kaydolur. Başkanlığını Nihal Atsız'ın yaptığı Türkçüler Derneğinin kurucuları arasında yer alır.

1964'te *Ekonomi Gazetesi* yazı işleri müdürlüğüne getirilir. Aynı yıl, Üsküdar'da oturdukları ahşap ev yanar. Şahsî eşyaları, bütün kitap, dergi ve kupür koleksiyonları bu yangında yitirilir. 1965'te, mevcut işine ilâve olarak *Bahadır* ve *Karaoğlan* dergilerinin senaryolarını yazmayı, kaligrafi işlerini yapmayı üstlenir. Aynı yıl, kızı Işık doğar.

1966'da, Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nü bitirir. "Câmiü't-tevârih'e Göre Oğuz Destânı" konulu doktora tezini hazırlamaya başlar. 1967 yılında *Millî Işık* dergisini çıkarır. Bu dergi, 1971'e kadar yayınlanır. 1967'de toplanan "Birinci Büyük Milliyetçiler Kurultayı"nı hazırlar, toplantıda faal olarak görev alır.1969'da, İbrâhim Kafesoğlu ile birlikte "Milliyetçiler İlmî Semineri"ni düzenler. Seminerdeki tebliğlerle sonuç bildirisi, kitap hâlinde yayınlanır.

1970 yılında Türk Aydınları Ocağının kuruluş hazırlıklarına katılır ve Ocağın ilk genel müdürü olur. Bu görevini 5 yıl sürdürür. 1971'de, Malazgirt Zaferi'nin 900. Yıldönümü kutlamalarına katılmak üzere, hocası İbrahim Kafesoğlu ile Van'a gider. Gevaş, Ahlat ve Erciş'deki Türk kümbetlerini yerinde görüp araştırmak imkânını bulur. 1972'de Bahtiyar Bengü müstear ismiyle *Bugün* Gazetesinde yazılar yazmaya başlar. O yıl kurulan Boğaziçi Yayınlarına genel müdür olur. Bu görevini 15 yıl sürdürür. 1973'de yayınladığı *Türklere Karşı* Ermeni Komitecileri kitabı, Türkiye Millî Kültür Vakfı Armağanı'nı kazanır.

1975 yılında *Ortadoğu* gazetesinde köşe yazıları yazmaya başlar. Bu yazılar, iki yıl kadar devam eder. Fevzi Tara'nın hatıralarından aldığı ilhamla yazdığı *Yugoslavya'da Müslüman Türk'e Büyük Darbe* adlı eseri, Boğaziçi Yayınları arasında çıkar.1976'da, *Tercüman* gazetesinin Avrupa baskısında köşe yazarlığına başlar. Avrupa'nun değişik ülkelerini dolaşarak oralardaki Türk işçileri ile görüşür,

Deliorman
1952'de
Haydarpaşa
Lisesi'nin
Edebiyat
Kolunu kurar
ve başkanlığını
yapar. Güvendiği
arkadaşlarıyla,
1953 yılında
kutlanacak,
İstanbul'un
Fethi'nin 500.
yıldönümü
hazırlıklarına
başlar. Fetih
Yıllarını
Aydınlatma
Derneği'nde
görev alır. Kılıç
adını verdiği
tek sayılık
gazeteyi çıkarır.
1953'ten itibaren
İstanbul'da 3
Mayıs Türkçülük
Günü'nü
organize etmeye
başlar.

1970 yılında Türk Aydınları Ocağının kuruluş hazırlıklarına katılır ve Ocağın ilk genel müdürü olur. Bu görevini 5 yıl sürdürür. 1971'de, Malazgirt Zaferi'nin 900. Yıldönümü kutlamalarına katılmak üzere, hocası İbrahim Kafesoğlu ile Van'a gider. Gevaş, Ahlat ve Erciş'deki Türk kümbetlerini yerinde görüp araştırmak imkânını bulur.

toplantılar düzenler. Milli Eğitim Bakanlığı'nın siparişi üzerine, hocası İbrahim Kafesoğlu ile birlikte, lise birinci ve ikinci sınıflarda okutulacak tarih kitaplarını yazar.1978'de, *Tanıdığım Atsız* isimli kitabını yayımlar. *Tercüman* gazetesinden 1985 yılında ayrılır. *Gurbette Bayrak* dergisini yayınlayarak yurt dışındaki Türklerle bağıını sürdürür.

1986'da, Bayrak Basım/Yayın/Tanıtım firmasını kurar. O yıl, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Basın Yüksek Divanına üye seçilir.

1988'de, *Yeni Orkun* dergisini yayınlamaya başlar. Derginin yazı işleri ve teknik sorumluluğunu alır. Bu dergide çıkan üç uzun makalesini, *Üç Makale* ismiyle kitaplaştırır. Dergi bir süre sonra kapanır.

1998'de *Orkun* dergisini yeniden yanılamaya başlar. Düzenli olarak 101 sayı çıkan dergi, 2006 yılında, dağıtımındaki problemler yüzünden kapanır. Derginin yayımı bir süre internette devam eder. 2000 yılında, *Orkun* dergisinin yazı kurulundaki arkadaşlarıyla *Orkun Vakfını* kurar, mütevelli heyeti başkanlığını üstlenir.2001'de, Devlet Bakanlığı tarafından Türk Dünyasına Hizmet Ödülüne lâyık görülür.

2004 yılında Ekrem Hakkı Ayverdi, NihadSâmi Banarlı ve Sâmiha Ayverdi'yi anlattığı *Işıkly Hayatlar* isimli eseriyle, Türkiye Yazarlar Birliğince, biyografi dalında yılın yazarı seçilir. 2007'de, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti tarafından,

Altan Deliorman'a Burhan Felek Basın Hizmet Ödülü verilir.23 Ekim 2010 tarihinde, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Müdürlüğü tarafından "Altan Deliorman'a Saygı Günü" düzenlenir.

22 Ağustos 2012 Çarşamba günü, saat 16.00 sularında, kaldırıldığı İstanbul Şişli Etfal Hastanesi'nde vefat eder.24 Ağustos Cuma günü de Fatih Câmiinden Cuma namazını müteakip ebediyete uğurlanır. Kabri İstanbul'da Ulus mezarlığındadır.

Üslup Sahibi Bir Tarihçi

Ben Altan Deliorman'ı, Türk Edebiyatı dergisinin ikinci yayın döneminde tanıdım. 1972 yılında yayına başlayan dergi 1975 yılında yayınına ara verdikten

sonra, Ocak 1977'de tekrar yayınlanmaya başladı. Benim dergiyi tanıyıp okumam bu devreye rastlar. Dergi o zaman, büyük kitap boyutlarında idi. Her ay Marmara Kiraathanesinin önünde bulunan Beyazıt otobüs durağındaki gazete bayiinden alırdım.

Dergide aralıklarla yayınlanan "Eski Albümden Silik Çehreler" başlığı altındaki yazıları merakla beklerdim. Bu yazılar, Altan Deliorman'ın kendi hatıraları ile karıştırarak yazdığı portrelerdi. Daha doğrusu, yazıda ele alınan kişi öne çıkan, herkesçe bilinen yönlerinin dışında, Altan Beyin sadece kendi bildiği ortak hatıralara dayalı olarak da tanıtılırdı. Herkesçe bilinen yönler ile hatıralarda gizli yönler karışınca ortaya efsunlu, bilinmezlik tülleri ile örtülü bir manzara çıkıyor ve anlatılan kişiyi, çok iyi tanıyanların dışındakilerin tahmin etmesi zorlaşıyordu.

Hattayazar, Tercüman'ın Almanyabaskısında köşe yazarlığı yaparken, bu yazılardan bazılarını gazetenin yurt dışı baskılarında da yayınlamış. Yazıda anlatılan kişiyi tanıyan okuyuculara kitap armağan edilmişti. Genelde anlatılan kişiyi tahmin edebilen okuyucu sayısı birkaç kişi ile sınırlı kalırken, bazen sayı 20'lere ulaşmıştı. Mesela Fethi Gemuhluoğlu'nu tanıyanlar 20 kişiyi aşmış. Altan Bey, "Tabii" diyor, "mecburen hepsine birer kitap gönderdik." Bu anekdotu kendisini ziyaretlerimden birinde anlatmıştı.

Ben de bu yazıları okuduğum zaman anlatılan kişiyi tanıyınca sevinir, tanımayınca üzülürdüm. Ve bu tanımadığım kişinin kim olduğunu araştırmaya koyulurdum. Ama itiraf edeyim, anlatılanların hepsini 2010 yılı başlarına kadar ben de tanımıyordum. 2010 yılının Mart ayında bir gün Altan Beyi Fatih'teki yayınevinde ziyaret ettim. Elimde *Sessiz Bir Ses* ve *Kırık Kanatlı Jön* Türk kitapları vardı. Bu kitaplarda onun daha önceki yıllarda yazdığı portreler toplanmıştı. Her iki kitabın da sayfalarını birer birer açtım ve tanımadığım portrelerin kimlere ait olduğunu sordum. Altan Bey bilmediklerimi birer birer söyledi ve ben de not aldım. Şimdi bu şahısların kim olduklarını ben de biliyorum.

2004 yılında Ekrem Hakkı Ayverdi, NihadSâmi Banarlı ve Sâmiha Ayverdi'yi anlattığı Işıklı Hayatlar isimli eseriyle, Türkiye Yazarlar Birliğince, biyografi dalında yılın yazarı seçilir. 2007'de, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti tarafından, Altan Deliorman'a Burhan Felek Basın Hizmet Ödülü verilir. 23 Ekim 2010 tarihinde, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Müdürlüğü tarafından "Altan Deliorman'a Saygı Günü" düzenlenir.

Altan Bey tarihçidir. Ama edipliği de onunla at başı gider. Ben onun bu yazılarını okurken daima bir hikâyeden aldığım lezzeti almışımdır. Onun tatlı, sürprizlerle dolu bir tahkiye üslubu vardır. Usta bir ressamın fırça darbeleri ile tuval üzerinde beliriveren portreler gibi, Altan Beyin mahir kalem, birkaç cümle ile hafızalardan silinmeyecek bir çehreyi, kişiliği, portreyi kâğıt üzerinde inşa ediverir.

Bu sırada kendisine “Ağabey niçin bunların isimlerini vermiyordunuz?” diye sordum. Bazı tanınmış kişilerin isimlerini vermeyişinin altında, onları birer muammaya dönüştürmek arzusu yatıyordu. Ama hiç kimsenin zaten tanımadığı kişilerin adlarını vermenin de bir anlamı yoktu. Onlar, kendisinin meslek hayatı boyunca tanıdığı sıradan, ama kendilerine göre orijinal veya acayip tarafları bulunan kişilerdi. Hâl böyle olunca onların adlarını vermek de tanınmaları için yeterli olmazdı. Aldığım cevap bu idi. Ama dediğim gibi ben bu kişilerin isimlerini ilgili yazıların üzerine kaydettim. Yazının sonunda eserleri incelediğimiz bölümde bu isimleri okuyucu ile paylaşıyorum. Ancak bu isimler üzerinde yine de bir esrar perdesi bırakmak istediğimden, isimleri kitaptaki sıra ile değil, alfabetik sıra ile yazacağım.

Deliorman, 1977’de başlayan bu yazıları eli kalem tuttuğu sürece yazdı. Altan Bey Türk Edebiyatı’nın Nisan 2010 sayısında, 18 Ocak 2010 tarihinde kaybettiğimiz Reha Oğuz Türkkan’ı anlatıyor. Reha Oğuz Beyle tanışıklıklarının eskiliği ve derinliği, derginin tek seferde yayınlatabileceğinden daha uzun bir yazı ortaya çıkarmış ki, yazının ikinci bölümü Mayıs sayısında okuyucuya göründü. Bir konuşmamız sırasında Altan Bey, Ömer Lütfi Mete hakkında da bir yazının hazır olduğunu ama Reha Oğuz Bey vefat edince, Türk Edebiyatı’nın o yazıya öncelik verdiğini söyledi. Ayrıca bu yazı, aynı zamanda bir vasiyetin de yerine getirilmesiymiş. Reha Oğuz Bey de “Eski Albümden Silik/Tanıdık Çehreler” serisinin tiryakilerindenmiş. O kadar ki, bir gün Altan Beye:

“Ben ölünce de arkamdan bunlar gibi bir yazı yaz. Beni de sen yaz.” demiş. İşte son yazı, bu isteği yerine getirmek için de yazılmış.

Altan Bey tarihçidir. Ama edipliği de onunla at başı gider. Ben onun bu yazılarını okurken daima bir hikâyeden aldığım lezzeti almışımdır. Onun tatlı, sürprizlerle dolu bir tahkiye üslubu vardır. Usta bir ressamın fırça darbeleri ile tuval üzerinde beliriveren portreler gibi, Altan Beyin mahir kalem, birkaç cümle ile hafızalardan silinmeyecek bir çehreyi, kişiliği, portreyi kâğıt üzerinde inşa ediverir. Samet Ağaoğlu’nun *Babamın Arkadaşları*, *Aşına Çehreler* kitaplarındaki yazıları; Yusuf

Ziya Ortaç'ın *Portreler'i*, Hakkı Süha Gezgin'in *Edebî Portreler'i*, Mehmet Çınarlı'nın *Sanatçı Dostlarım'ı* ve Halil Soyuer'in *Şair Dostlarım'ı* benim ve pek çok edebiyat meraklısının zevkle okudukları kitaplar arasındadır.

Altan Beyin önce "Eski Albümden Silik Çehreler" başlığı altında yazdığı ve kahramanlarının isimlerini meçhul bıraktığı, daha sonra 1987'lerde Ahmet Kabaklı'nın "Altancığım, ben bile bu kişilerin bazılarını tanımakta zorlanıyorum. Sen yazılarında bu kişilerin isimlerini de versen iyi olur." diyerek, onların üzerinden bilinmezlik perdesini kaldırdığı ve başlığının "Eski Albümden Tanıdık Çehreler"e dönüşmesini sağladığı yazılar üslup, gözlem ve edebî değer açısından, biraz önce saydığımız edebiyatçıların eserleri ile boy ölçüşecek düzeyde ve lezzettedir.

Ancak bu yazıların toplandığı, *Sessiz Bir Ses* ve *Kırık Kanatlı Jön Türk* kitaplarının gerekli ilgiyi görmediğini düşünüyorum. Bu kitaplar daha bilinen bir yayınevi tarafından basılsa idi, reklamı ve dağıtımı daha iyi yapılırsa idi, bugün 10. baskılarını aşmış olurdu. Altan Beyin hatıraları da kasete alınmış, çözülüp, düzenlenip yayınlanmayı bekliyor. Bu hatıralar da fikir, kültür, basın ve edebiyat hayatımızın pek çok bilinmezini aydınlatacaktır.

Şimdi aklıma bu yazılardan birisi geliyor. Başlığı "Yedi Peçeli"... Dönemin çok okunan, komünizme karşı mücadelede ön saflarda bulunan köşe yazarı, Amerika'da 9 yıl kalmış ve kendini yetiştirmiş bir genci, "Erzincanlı Bir Genç" yazısı ile Türkiye'ye sitayişle takdim ediyor. Bir gazetede el yazısından karakter tahlili ile basın hayatına giren bu Erzincanlı gencin, kılıktan kılığa bürünüşünü ve Kürtçü-Bölücü "RojeNeve" dergisinin yayıncılığına soyunuşunu, sonraki yıllarda bu değişmelerin devam edişini, nihayet Kürtçülükte karar kılışını Altan Beyin bu yazısından öğrenecektim. O zamanlar kim olduğunu tahmin edemediğim köşe yazarının ve Erzincanlı gencin adını yine ondan öğrendim.

Onun bu iki seriden çıkan yazılarının her biri, bir film olmaya lâyıktır.

Çileli ve Çetrefilli Bir Yayıncılık Hayatı

Altan Beyin 1986 yılında Bayrak Yayınevini kurduğunu ve ders kitabı yayıncılığı yapmaya başladığını görüyoruz. Önce Haseki semtinde başladığı işini daha sonra Fatih'e taşıdı. 1996-97 yıllarında ben de ders kitaplarının redaksiyonu, tashihi hatta mizanpajın da ona yardımcı oldum. Gece gündüz demeden çalışıyordu. Talim Terbiye Kurulu'nun her geçen gün daha çoğalan nazlarına yüksünmeden katlanıyordu. Bir evvelki kontrolde % 30 oranında olan düzeltme listesi uygulandıktan sonra, kitap tekrar Ankara'ya gönderiliyor, ama bu defa %70'lik bir oranla geri çevriliyordu. Altan Bey bu kitapların geçmesi için kimseyle pazarlığa oturmazdı. Onlar da daha önce her nasılsa kuruldan geçmiş ve 5 yıl ders kitabı olarak okutulmuş kitapları, bir daha asla kuruldan geçirmedi. Ama Altan Bey,

her seferinde komisyonun istediği düzeltmeleri yaptı ve kanuni harcını yatırıarak kitapları tekrar incelemeye gönderdi. Bir taraftan da tarih ve edebiyat öğretmenleri için *Tarih Gazetesi ve Edebiyat Gazetesi* isimli iki aylık gazete çıkarıyordu.

Orkun dergisinin yeniden yayınlanma düşüncesi de bu dönemde ortaya çıktı. Gençliğinden beri tanıştıkları Türkçü arkadaşları ile toplantılar yapıldı. Yazar kadrosu tespit edildi ve nihayet Orkun yeniden yayın hayatına başladı (1998). Altan Beyin nasıl bir idealist olduğunu ben bu sırada daha iyi gördüm. Gecesini gündüzüne kattıktan ve dergiyi tek başına yükledikten başka - çünkü önceki toplantılara katılanlar daha sonra bir bir uzaklaşmışlar ve yük onun omuzlarına kalmıştı-, işin maddî tarafını da o karşılıyordu. Yayınevinin gelir giderini en ince ayrıntısına kadar hesaplayan Altan Bey, Orkun'u yıllarca zararına çıkarmayı sürdürdü. Basılı derginin masrafları katlanılmaz raddelere gelince de, onu internet ortamına taşıdı.

Sanırım Orkun'un internet ortamına taşınmasında ders kitaplarının ücretsiz dağıtılmaya başlaması da etkili olmuştur. Öğrenci velilerini kitap parasından ve okulların açılış haftasında kitapçı önlerinde kuyrukta beklemekten kurtaran bu uygulama, görünüşte birçok sorunu ortadan kaldırdı. Ancak madalyonun diğer yüzüne kimse bakmadı. Eğer büyük yayınevleri ve yakın dostlara ait kurumlar rahatsız olsalardı, işin bu tarafına da bakılırdı. Millî Eğitim'in her yıl yaptığı tirajı milyonları bulan kitap alımı, büyük yayınevlerini ihya etti. Kendi yağı ile kavru lan ve ancak üç beş kitabı okutulan yayınevlerini ise batırdı. Böylece ders kitaplarındaki çeşitlilik de ortadan kalktı. Devlet kendi eliyle karteller yaratmış oldu.

İşte bu süreçte Altan Beyin kurduğu ve yaşatmaya çalıştığı Bayrak Yayınevine de büyük darbe vuruldu. Zira bu yayınevinin okutulan ders kitapları bir elin parmaklarını kadardı ve büyük yayınevleri ile mücadeleye de gücü yoktu. Okutulan kitaplar da süreleri dolduktan sonra, bir daha Talim Terbiye Kurulu'ndan geçemediler.

Bunun üzerine Altan Bey de kendi kitaplarını tekrar ele alıp, yayınlama yolunu seçti. Çünkü bu onurlu insan kapı kapı dolaşp merhamet dilenemezdi. Yayınevine gittiğimde yeni baskılarını yaptığı kitaplarını gördüm: *Türk Kültüründe Bozkurt, Mustafa Kemal Balkanlarda, Tarih Boyunca Türkçülük, Sessiz Bir Ses, Kırık Kanatlı Jöntürk, Tanıdığım Atsız, Üç Makale, Türklere Karşı Ermeni Komitecileri, Atatürk'ün Hayatındaki Kadınlar* bu eserlerden bazılarıdır. Altan Deliorman'ın bir zamanlar *Bugün* gazetesinde yazdığı tarih yazıları da meraklısına çok şeyler öğretecek ve zevkle okunacaktır kanaatindeyim. Dolayısıyla bu yazılar da kitap hâline gelmelidir.

Türk Yurdunun Bilgeleri

Altan Beyin portre yazılarından oluşan çok değerli bir eseri daha vardır. O bu eserinde Türk ilim, fikir ve kültür hayatınayön veren büyük değerlerimizi

ele alır. Eserin sayfalarını çeviriyorum. Yağmur Atsız'ın Türk Edebiyatı dergisini eline aldığı 2002 yılında söylediği gibi, Tayflar Geçidi, gözümün önünden geçmeye başlıyor. Bu kitapta yer alan 12 isimden dördü hariç, diğerlerini şahsen tanıdım. Şahsen tanımadığım bu dört kişi Zeki Velidi Togan, Sadi Irmak, İzzeddin Şadan ve Muammer Kemal Özergin... Zeki Velidi Beyi tarih alanındaki şöhretinden tanıyorum. Vefat ettiği 1970 Temmuzunda ben henüz öğretmen okulu birinci sınıfta idim. Elbette onu tanımam imkânsızdı. Ama daha sonraki yıllarda İstanbul Edebiyat Fakültesine öğrenci olarak geldiğimde, onun tarih bölümünde bir oda üzerinde asılı duran ismini göreceğim ve *Umumi Türk Tarihine Giriş* isimli kitabını, tarih bölümünde okuyan arkadaşlarıma özenerek ben de temin edecektim.

Sadi Irmak elbette isim olarak tanıdığımız bir kişi idi. 1974 yılında Ecevit- Erbakan hükümetinin istifasından sonra, tarafsız başbakan olarak güvenoyu alamadan bir süre ülkeyi yönetmişti.

Dr. İzzeddin Şadan'ı tanımadım ama Mehmet Niyazi Beyin sohbetlerinden biliyorum. Freud'un tek Türk öğrencisi olan bu nev-i şahsına münhasır doktorun, bastırıldığı ve kitapçılara bıraktığı bir kitabını bir hafta sonra raflardan topladığını, Mehmet Niyazi Beyden dinlemiştim. Sebep tam İzzeddin Beye göre idi: " Bir hafta içinde kitabın meraklısı onu almıştır. Bundan sonra beyhude yere raflarda beklemesine ve sahaf sergilerine düşmesine gerek yoktur."

Dr. İzzeddin Şadan Beyin isminin tek "z"li yazılmasının sebebini ve milliyetçi yönünü de Altan Beyin bu eserinden öğrendim. Freud bu tek Türk öğrencisinin ismini, tek z'li olarak telaffuz ediyormuş, o da hocasına hürmeten ismini bu imla ile yazmış. İzzeddin Şadan aynı zamanda "Marmaratör"lerdendir. Beyazıt'taki Marmara Kiraathanesinde yaptığı sohbetleri dinleyenler

Genellikle Türk Edebiyatı dergisinde yayınlanmış bu kitaptaki yazı başlıklarına bir göz atalım:
"Erken Düşen Yıldız", henüz kırk beş yaşında ilminin ve yöneticiliğinin zirvesinde iken ecele yakalanan ilim, fikir ve kültür adamı Erol Güngör'dür. Erol Güngör'ün kişiliğini, bilim adamlığını, mütefekkirliğini bu kadar muhtasar ve bu kadar güzel anlatan yazı az bulunur. Onun, ordudaki tayin ve terfilerle yakından ilgilendiğini ve bunları tam isabetle tahmin ettiğini bize bu yazı öğretiyor.
"Bayrağı Yüksekçe Kaldıran Adam", Ahmet Kabaklı'dır. Onun yolda yürürken üzerinde bayrak resmi bulunan bir gazete kâğıdını kaldırıp, yüksek bir yere koyuşundan hareketle yazılan bu yazıda, söz konusu olay tam da bir hikâyeci bakışı ile Kabaklı'nın bütün ömrü boyunca yürüdüğü yolun bir özeti, bir sembolü olarak ele alınmış ve Kabaklı'nın kişiliğini ortaya koyan bir anahtar olarak değerlendirilmiştir.

arasında Mükrimin Halil Yınanç, Nuri Karahöyükü, Mehmet Şevket Eygi, Sezai Karakoç, Nevzat Yalçıntaş, Cevat Rifat Atilhan, Ziya Nur Aksun ve Osman Yüksel Serdengeçti gibi efsane isimlerin bulunması, ona verilen önemi gösterir. Ömrünün son yıllarını Darülaceze’de geçiren doktorun ölümünden kimse haberdar olmaması, tarihin nisyan bulutları arasında kaybolup gitmiştir.

Muammer Kemal Özergin’i ise hiç tanımadım.

Altan Beyin bu isimlerle yakın bir muarefesi var. Ortak hatıralara sahip. Milliyetçiler Derneğinde, Aydınlar Ocağında hep faal olarak bulunması, onun pek çok ileri gelen isimle dost olmasını ve onları yakından tanıyabilmesini sağlamıştır.

Altan Bey, ele aldığı isimleri en karakteristik yönleri ile öne çıkarmasını bilir. Ama yazılar onların sadece bu yönlerinden ibaret kalmaz. Bu yazıları okurken, hiç bilmediğiniz çarpıcı noktaları da öğrenirsiniz. Yazıların başlıkları bile orijinal mesajlarla yüklüdür.

Genellikle Türk Edebiyatı dergisinde yayınlanmış bu kitaptaki yazı başlıklarına bir göz atalım:

“Erken Düşen Yıldız”, henüz kırk beş yaşında ilminin ve yöneticiliğinin zirvesinde iken ecele yakalanan ilim, fikir ve kültür adamı Erol Güngör’dür. Erol Güngör’ün kişiliğini, bilim adamlığını, mütefekkirliğini bu kadar muhtasar ve bu kadar güzel anlatan yazı az bulunur. Onun, ordudaki tayin ve terfilerle yakından ilgilendiğini ve bunları tam isabetle tahmin ettiğini bize bu yazı öğretiyor.

“Bayrağı Yüksekçe Kaldıran Adam”, Ahmet Kabaklı’dır. Onun yolda yürürken üzerinde bayrak resmi bulunan bir gazete kâğıdını kaldırıp, yüksek bir yere koyuşundan hareketle yazılan bu yazıda, söz konusu olay tam da bir hikâyeci bakışı ile Kabaklı’nın bütün ömrü boyunca yürüdüğü yolun bir özeti, bir sembolü olarak ele alınmış ve Kabaklı’nın kişiliğini ortaya koyan bir anahtar olarak değerlendirilmiştir.

Hiçbir zaman milliyetçi kimliğini saklamaya lüzum duymayan, Marksistlerle mücadelesini her alanda sürdüren, bu sebeple üniversite senatosunda profesörlüğü iki defa reddedilen yalınkılıç bir mücadele adamı Necmettin Hacıeminoğlu’nun, son yıllarındaki yalnızlığı da Altan Deliorman’ı çok etkilemiştir. Hayatı sürekli kalabalıklar içinde ve mücadele ile geçen bu ilim ve aksiyon adamını “Yalnız Alperen” başlıklı bir yazı ile anmıştır.

Kitap okunduğunda, Altan Deliorman’ın diğer yazı başlıklarının da mazruflarını en isabetli noktalarından yakaladığı görülecektir. Muharrem Ergin, dil dilberine vurgun bir yiğittir. Sabahattin Zaim, memleketin geleceğini aydınlatmak için durmadan fidan yetiştiren bir bahçıvandır. Sadi Irmak, önce kendisi yanlışlıkla bakan olmuş, daha sonra bir başkasını yanlışlıkla bakan yapmış, iki siyasi yanlışlık parantezinde meşhur olmuş bir devletlü’dür. Ayhan Songar, iyi bir psikiyatrist, iyi

bir müzisyen, iyi bir fotoğrafçı, iyi bir Türkçe müdafii, ateşli bir milliyetçi, Necip Fazıl ve Peyami Safa'dan başlayarak, meşhur edebiyatçılarla dost olabilmeyi başarmış iyi bir insanî ilişkiler uzmanı ve nihayet iyi bir köşe yazarıdır. Elbette böyle vasıfları haiz birisi için yazılan yazının başlığı da "Hezarfen" olacaktır. Cemal Kutay'ı anlatan yazının başlığı tek kelime ile "Tarihçi"dir. İzzeddinŞadan çevresinde meşhur olmuş yanıyla "Deli Doktoru"dur. İkinci Dünya savaşında binlerce esir Türk'ü Rus zulmünden ve ölümden kurtaran unutulmaz mücadele ve millet düşmanları ile yaptığı eşsiz mücahedelerin sahibi Ziyad Ebuzziya için yazılan yazı ise "Zarif Mücahit" başlığını taşır. Evet hayatı sürekli mücadele içinde geçen, metin, ısrarlı, kararlı ve istikamet sahibi bu insan, hayatı boyunca zarafetini bir an bile kaybetmemiştir.

Ve biz bu değerli insanların bilmediğimiz yönlerini, kültür, fikir ve ilim hayatımız için ifade ettikleri değerleri Altan Deliorman'ın eserlerinden öğreniyoruz. Bu bakımdan bizden öncekilerin ortaya koydukları eserler kültür ve medeniyetimizin aktarımını ve güncellemesini de yapan önemli kaynaklardır. Bu noktada Altan Deliorman'ın bir ömür boyu çalışarak ortaya koyduğu eserlerine de kuşbakışı göz atmalıyız.

Eserleri

Altan Deliorman çok erken yaşlarda yazmaya başlamasının sonucu olarak, çok sayıda eser vermiştir. Bir yandan da hayatını kazanmak için bir çok işte birden çalışmak zorunda olmasa, verdiği eserlerin sayısı yüzü aşabilirdi.

Onun eserlerini 2 grupta toplamak mümkündür:

A. Ders Kitapları

Altan Deliorman'ın başlangıçta İbrahim Kafesoğlu ile birlikte girdiği bir alandır. Daha sonra ders kitaplarının Milli Eğitim Bakanlığı tarafından birkaç büyük kartelet siparişi ile ücretsiz dağıtımın başlamasına kadar, ders kitabı yazımı ve yayını ile meşgul olmuştur. Yazdığı tarih kitaplarında vukufa ve belgeye dayanan objektif tarihçilik yo-

Yazdığı tarih kitaplarında vukufa ve belgeye dayanan objektif tarihçilik yolunu benimsemiştir. Hiçbir zaman abartma ya da küçümseme yoluna gitmemiş, Türk çocuklarına sahih Türk tarihini sıcak bir üslupla anlatma yolunu seçmiştir. Tarih kitaplarına koyduğu serbest okuma parçaları, daima o zamana kadar bilinmeyen veya az duyulmuş olay ve kişilerin etrafında dönmektedir.

lunu benimsemiştir. Hiçbir zaman abartma ya da küçümseme yoluna gitmemiş, Türk çocuklarına sahih Türk tarihini sıcak bir üslupla anlatma yolunu seçmiştir. Tarih kitaplarına koyduğu serbest okuma parçaları, daima o zamana kadar bilinmeyen veya az duyulmuş olay ve kişilerin etrafında dönmektedir.

Altan Deliorman'ın ders kitaplarını şöyle sıralayabiliriz:

1. Lise Tarih I (Prof. Dr. İbrahim Kafesoğlu ile birlikte, 1976-1977)
2. Lise Tarih II (Prof. Dr. İbrahim Kafesoğlu ile birlikte, 1976-1977)

1976'da, Millî Eğitim Bakanlığı, lise tarih kitaplarının yazımını İbrahim Kafesoğlu, Altan Deliorman ve Yılmaz Öztuna'ya sipariş etmişti. Altan Deliorman ve İbrahim Kafesoğlu Tarih Lise I ve II kitaplarını yazdılar. Bu kitaplarda; Türk tarihi, ilk devirlerden başlayarak Türk çocuğunun bilmesi gereken yönleriyle ele alınıyordu.

Bir kısım ideolojik çevreler tarafından hazımsızlıkla karşılanan yeni tarih ders kitapları, 1978 yılı başında, kurulan Ecevit Hükümeti'nin hışmına uğradı. Tarih ders kitapları uygulamadan kaldırıldı. Kitapların depolarda bulunan kısmı, hurda kâğıt olarak Seka'ya gönderildi.

3. Lise Tarih I (1990-1998)
4. Lise Tarih II (1990-1998)
5. Lise Tarih III (1990-1992)
6. Genel Türk Tarihi I (1996-2002)
7. Genel Türk Tarihi II (1996-2002)
8. Genel Türk Tarihi III (1998-2005)
9. Osmanlı Tarihi I (1996-2001)
10. Osmanlı Tarihi I (1996-2001)
11. Millî Tarih I (1998)
12. Millî Tarih II (1998)

B. Kültür ve Tarih Eserleri

Altan Deliorman'ın eser verdiği diğer alan kültür ve tarihtir. Bu alanda Altan Deliorman'ın 19 eseri vardır. Bu eserler ve içeriklerine aşağıda kısaca değiniyoruz:

1. Mustafa Kemal Balkanlarda (1959, 2009)

Kitapta Mustafa Kemal'in Sofya askeri ataşeliğinden başlayarak, onun Balkanlardaki faaliyetleri bir roman üslubu ile ele alınır. Vidinli bir ailenin kızı olan Nazmiye Hanıma yaptığı evlenme teklifi ile Mustafa Kemal Paşanın bazı gönül ilişkilerinin de yer alması, eseri ilgi çekici hale getirmektedir.

Kitap 35 bölümden oluşmaktadır. Sonunda zengin bir bibliyografya bulunmasının yanında, Atatürk'ü o dönemde yakından tanıyan Şakir Zümre ve Hüsrev Gerede ile yapılan mülakatlara dayalı bilgiler, eserin değerini daha da arttırmaktadır.

2. Atatürk'ün Hayatındaki Kadınlar (1961, 2000, 2009)

Bu eser de üslup bakımından Altan Deliorman'ın sanatkâr yönünün izlerini taşır. Âdetâ bir roman gibi okunabilir. Atatürk'ün annesi, kızkardeşi, eşi ve evlat edindiği kızları ile hayatı boyunca ilgi duyduğu kadınlar ve bunların Atatürk'le ilişkileri kitapta ele alınmıştır. Ayrıca devrin Atatürk'e yakın asker, siyasetçi ve bürokrat gibi simaları da kitapta yer bulur. Atatürk'ün normal insan yönünü ağırlıkla yansıtan bu eser, okuyucuya dönemin siyasi atmosferi hakkında da bilgi verir.

3. Türklere Karşı Ermeni Komitecileri (1973, 1978, 1980, 2011)

Ermeni ırkçılığının ve bunun sonucundaki Ermeni komitelerinin 19. yüzyıl ortalarından itibaren etkili olmaya başlaması ve daha ileriki safhalar bu eserde yer almaktadır. Kitap 31 bölümden oluşmaktadır. Ermeni

Ermeni ırkçılığının ve bunun sonucundaki Ermeni komitelerinin 19. Yüzyıl ortalarından itibaren etkili olmaya başlaması ve daha ileriki safhalar bu eserde yer almaktadır. Kitap 31 bölümden oluşmaktadır. Ermeni komitecilerinin Osmanlı Devleti sınırları içinde ve daha sonra Avrupa ve Amerika'da yaptıkları katliam ve terör eylemleri bu eserde bütün açıklığı ile ele alınır. Eserin hazin ve dokunaklı üslubu, yaşanan olayların acı ve dehşet verici oluşundan ileri gelir. Altan Deliorman'ın bu eseri Ermeni meselesi hakkında Türk milletinin mazlumluğunu belgelerle ortaya koyan önemli bir yayındır.

komitecilerinin Osmanlı Devleti sınırları içinde ve daha sonra Avrupa ve Amerika'da yaptıkları katliam ve terör eylemleri bu eserde bütün açıklığı ile ele alınır. Eserin hazin ve dokunaklı üslubu, yaşanan olayların acı ve dehşet verici oluşundan ileri gelir. Altan Deliorman'ın bu eseri Ermeni meselesi hakkında Türk milletinin mazlumluğunu belgelerle ortaya koyan önemli bir yayındır. Yazık ki Ermeni meselesine onların açısından bakarak, Türklüğe hakaret son zamanlarda yaygın bir hâle gelmiştir. Bu yanlış bakışı değiştirmek için *Türklere Karşı Ermeni Komitecileri*, en etkili eserlerden birisidir.

İlk baskısı 1973 yılında yapılan kitabın 1980 yılına kadar üç baskı yapması, meseleye ilginin o yıllarda canlı olduğunu gösterir. Yıllar geçtikçe Ermeni meselesine ciddi eğilim kamuoyunda tedrici olarak zayıflamış, bunun sonucunda da Türk nüfus cüzdanına sahip olan bir takım aydınlar arasında, Ermeni taraftarlığı almış yürümüştür. Kitabın son baskısı üçüncü baskısından tam 30 yıl sonra yapılmıştır. Türk milliyetçilerinin bu kitap üzerinde önemle durmaları ve yayılmasını sağlamaları elzemdir.

4. **Yugoslavya'da Müslüman Türk'e Büyük Darbe (1975, 2010)**

1975 yılında *Ortadoğu* gazetesinde yayınlanmaya başlayarak, iki yıl kadar süren köşe yazıları bu eserin temelini oluşturur. Deliorman'ın, Fevzi Tara'nın hatıralarından aldığı ilhamla yazdığı *Yugoslavya'da Müslüman Türk'e Büyük Darbe* adlı eseri, ilk defa Boğaziçi Yayınları tarafından kitap olarak yayımlandı. Bu kitapta, İkinci Dünya Savaşı'nda insanlığa karşı işlenen soykırımların, faciaların tarihî kökleri, sebepleri ve oluşumu, belgelere ve hatıralara dayanarak açıklanmaktadır. Türk'ten ve Müslümanlardan temizlenmiş bir Yugoslavya oluşturma çabasının İkinci Dünya Savaşı yıllarında başladığı ve 1990'lı yıllarda iyice azgınlaşan Sırp zulmünün bunun bir devamı olduğu gerçeği, eseri okuyunca daha iyi anlaşılıyor. Kitap, bu kanlı fırtınanın unutulmaması, ibret belgesi olarak gelecek nesillere aktarılması amacıyla kaleme alınmıştır.

5. **Tanıdığım Atsız (1978, 2000)**

Eser daha önce *Ortadoğu* gazetesinde tefrika edilen anıların toplanması ile oluşmuştur. Yazar 2000 yılında yaptığı ikinci baskıda eseri genişletmiştir. Kitabın sonunda Atsız'ın manevi kızı Kâniye Hanım ve avukatı Enver Yakuboğlu ile yapılmış iki mülakat bulunmaktadır. Ayrıca Atsız ile öğrenci ve arkadaşlarının buldukları fotoğraflardan oluşan bir albüm, eserin belgesel değerini daha da arttırmaktadır.

Altan Deliorman 1950 yılında Haydarpaşa Lisesinde tanıdığı edebiyat hocası Atsız ile bağını 1964 yılına kadar aralıksız sürdürmüştür. Eserde hatıra yönü ağır basan bir anlatım vardır. Bu bakımdan kitapta, Atsız'ın yanında Altan

Deliorman hakkında da hayli zengin bilgi vardır.

6. Padişahlar Ansiklopedisi (1980)

Eser, 1980'de, Tercüman Gençlik Yayınları içinde fasiküller hâlinde yayınlanmıştır. Ardından iki ciltlik hacimli kitaba dönüşmüştür. Her yaştan ve seviyeden tarih meraklısının güvenle faydalanabileceği bir ansiklopedidir.

7. Küp Kafalı Çocuk (1979)

1979 yılında, Tercüman Gençlik Yayınları arasında yayınlanmıştır. Altan Deliorman'ın, Evliya Çelebi Seyahatnamesinden çocuklar için derlediği ve günümüz diline uyarladığı anlatılardan oluşmaktadır.

8. Üç Makale (1988)

1988 yılında, *Yeni Orkun*'da yayınladığı makalelerden oluşan bir broşür-ki-taptır.

"Türk-İslâm Sentezi ve Türkçülük", "Homeros Kimin Atası?", "Bugünkü Mânâsı ile Bozkurt" isimli makalelerden oluşur.

Türk-İslâm Sentezi ve Türkçülük makalesi, 2010 yılında yayınlanan *Tarih Boyunca Türkçülük* kitabının tasarımı olma özelliğini taşır.

"Homeros Kimin Atası?" simli makale, Turgut Özal'ın başbakanlığı döneminde Türkiye'nin siparişi üzerine Fransa'da Plon Yayınevi tarafından Fransızca yayınlanan, *Avrupa'daki Türkiye* kitabı hakkındadır. Bu yazı, Türksüz bir "Anadolu Kültürü" projesininardındaki emperyalist düşünceyi açığa çıkarılmaktadır.

Son makale Altan Deliorman'ın 2009 yılında kitaplaştırdığı *Türk Kültüründe Bozkurt* isimli eserinin bir ön çalışması olarak değerlendirilebilir.

9. Türklük Mücahidi İsa Yusuf (1991)

1991 yılında, Türk Edebiyatı Vakfı'nın öncülüğünde, İsa Yusuf'u ve mücadelesini anlatan etkinlikler arasında, bir de kitap düşünülmüştü. *Türklük Mücahidi İsa Yusuf* adlı eser, bu fikir ve niyetle kaleme alınmıştı. Altan Deliorman'ın, Prof. Dr. Abdülkadir Donuk ve İsa Kocakaplan'la birlikte yazdığı bu eser, Doğu Türkistan davasına adanmış bir ömrün hikâyesini ölümsüzleştirmektedir.

10. Kırık Kanatlı Jön Türk (1997, 2009)

Altan Deliorman'ın önceleri Eski Albümden Silik Çehreler, daha sonraları Eski Albümden Tanıdık Çehreler üst başlığı altında yazdığı portreler ona üç kitap kazandırmıştır. Türk ilim, siyaset, fikir, edebiyat, basın ve sanat hayatında isim yapmış kişilerin yanında, hiç tanımayan kişilerin de yer aldığı bu yazılar, okuyanda hatıra tadı karışık bir hikâye metni etkisi bırakır.

Altan Deliorman'ın 1977 yılından itibaren büyük ölçüde Türk Edebiyatı dergisinde yazdığı bu portrelere konu olan kişilerin başlangıçta isimleri verilmiyordu. Bu sebeple yazıların üst başlığı Eski Albümden Silik Çehreler'di. 1987 yılından sonra Ahmet Kabaklı'nın teklifi ile portrelerde kişilerin isimleri verilmeye başlandı ve üst başlık da Eski Albümden Tanıdık Çehreler'e dönüştü. Altan Deliorman 1997 yılında bu yazılarından seçmeler yaparak iki kitap çıkardı: *Kırık Kanatlı Jön Türk* ve *Sessiz Bir Ses...* Portrelerin oluşturduğu üçüncü kitap ise 2009 yılında *Türk Yurduunun Bilgeleri* adıyla yayımlandı. Bu kitapta ismi verilmeyen portre bulunmaktadır.

Kırık Kanatlı Jön Türk isimli eserde şu kişiler yer alır:

İsa Yusuf Alptekin, Halit Aracık, Ethem Ruhi Balkan, Hasan Ferit Cansever, İlhan Darendelioğlu, Nuri Demirağ, Fethi Gemuhluoğlu, Tefvik İleri, Nejdet Sançar, Tahsin Onbaşının Annesi, Fevzi Tara, Fethi Tevetoğlu, Doğan Kılıç Şihhasanlı.

11. *Sessiz Bir Ses* (1997, 2009)

Altan Deliorman'ın portre yazılarından oluşturduğu ikinci eseridir. Bu eserde şu isimler yer alır:

Yesari Asım Arsoy, Lemi Atlı, Ekrem Hakkı Ayverdi, Nihad Sami Banarlı, Tahsin Banguoğlu, Muzaffer Batur, Tarık Buğra, İsmail Hami Danişmend, Cemal Refik Delibaş, Münir Hayri Egeli, Reşit Halit Gönç, İbrahim Kafesoğlu, Hikmet Katran, Peyami Safa, Sadi Tek, Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, Enver Trablusi.

12. *Işıklı Hayatlar: Nihad Sami Banarlı, Ekrem Hakkı Ayverdi, Samiha Ayverdi* (2004)

Türk kültür hayatının bu üç önemli ismi üzerinde Altan Deliorman'ın yazdığı roman tadındaki üç uzun biyografi Kubbealtı Neşriyatı tarafından ya-

1991 yılında, Türk Edebiyatı Vakfı'nın öncülüğünde, İsa Yusuf'u ve mücadelesini anlatan etkinlikler arasında, bir de kitap düşünülmüştü. Türklük Mücahidi İsa Yusuf adlı eser, bu fikir ve niyetle kaleme alınmıştı. Altan Deliorman'ın, Prof. Dr. Abdülkadir Donuk ve İsa Kocakaplan'la birlikte yazdığı bu eser, Doğu Türkistan davasına adanmış bir ömrün hikâyesini ölümsüzleştirmektedir.

yımlanmıştır.

13. Türk Yurdunun Bilgeleri (2009)

Altan Deliorman'ın portre yazılarından oluşan üçüncü eseridir. Yazarın bu üç eserine girmeyen portre yazıları da vardır. Kemal Ilıcak, Ömer Lütfi Mete ve Reha Oğuz Türkkkan hakkında yazdığı portre yazıları bunlardan bazılarıdır.

Bu eserde şu isimler hakkında yazılmış yazılar yer alır:

Erol Güngör, Ahmet Kabaklı, Necmeddin Hacıeminoğlu, Muharrem Ergin, Sabahaddin Zaim, Muammer Kemal Özergin, Zeki Velidi Togan, Sadi ırmak, Ayhan Songar, Cemal Kutay, İzeddinŞadan, ZiyadEbuzziya.

14. Türk Kültüründe Bozkurt (2009)

Eser 20 bölümden oluşmaktadır. Kurtun özellikleri, Türk destanlarında bozkurtun yeri, destanlardaki kurt motifi ile gerçeklerin karşılaştırılması, arkeolojik buluntularda bozkurt motifleri, tarihi yazıtlarda bozkurtun yeri, Türk klasik eserlerinde bozkurtun yer alışı, kurt başlı bayraklar, astronomide bozkurt gibi bölümlerin ardından, Cumhuriyet döneminde bozkurt sembolünün macerası kitapta yer bulur. Eserin sonunda, bozkurtla ilgili eserlerden oluşan zengin bir bibliyografya ve dizin vardır.

15. Bulgaristan'da Türkçe Basın: 1865-2009 (2010)

Bulgaristan'da Türkçe Basın kitabı, 23 Ekim 2010 Cumartesi günü, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı Kültür Müdürlüğü tarafından düzenlenen "Altan Deliorman'a Saygı Günü" anısına yayımlanmış ve programa katılanlaradağıtılmıştır.

Eserde 1865 yılından 2009 yılına kadar geçen 144 yıllık sürede, Bulgaristan'da Türkler tarafından veya Türklere yönelik olarak yayımlanan periyodikler hakkında bilgi bulunmaktadır. Eserde gazete ve dergileri yayımlayan kişilerin biyografileri hakkında bilgi bulmak da mümkündür. Eserin sonunda kişi, yer ve eser adlarından oluşan dizin bulunmaktadır.

16. Tarih Boyunca Türkçülük (2010)

Eser destanlar devrinden başlayarak 1923 yılına kadar Türkçülüğün bir icmalini yapmaktadır. Yazarın 2 cilt olarak tasarladığı eserin birinci kitabıdır. Türkçülüğün kaynağını teşkil eden fikir, duygu ve davranışlar, Türkçenin devlet dili haline gelişi, edebiyatta Türkçecilik, Ali ŞirNevai'nin Türkçülüğü, Türkoloji ve Türkçülük ilişkisi, Türkçülüğe hizmet eden ilim, fikir, edebiyat ve sanat adamları, Türkçülüğe hizmet eden yayın organları ve kuruluşlar, bu eserde değerlendirilmektedir. Türkçülük hakkında bilgi sahibi olmak ve bi-

rikimini geliştirmek isteyen herkese hitabeden, kolay okunabilecek bir üslupla kaleme alınmış kitap Altan Deliorman'ın hayatını adadığı Türkçülük fikrine önemli katkılar yapmaktadır.

Sonraki dönem eserin II. kitabını oluşturacaktı. Ne yazık ki bunu tamamlamaya yazarın ömrü vefa etmedi.

17. Osmanlılardan Önce Türkler (2010)

Türklerin Orta Asya'dan başlayan uzun ve heyecan verici tarihî macerasını Osmanlı döneminin başlangıcına kadar anlatan bir eserdir. Uzun tarihleri boyunca Türk topluluklarının Asya'da, Afrika'da ve Avrupa'da kurdukları devletler bu eserde ele alınmaktadır. Hunlar, Kök Türkler, Uygurlar, Hazarlar, Avarlar, Akhunlar, Karahanlılar, Gazneliler, Selçuklular, Harzemşahlar dönemleri, Altan Deliorman'ın vukufu gözü ve etkileyici üslubu ile bu eserde anlatılır. Türklerin cihangirliğive medeniyet kuruculuğu kitapta yer bulur.Eser bütün Türk tarihini anlatma düşüncesinin ilk kitabıdır.

18. Osmanlı Çağı (2010)

Altan Deliorman'ın Türk tarihine bütüncü bakışını sürdüren bir eserdir. *Osmanlılardan Önce Türkler* isimli eserin devamıdır. Kitapta bütün yönleri ile Türk tarihinin Osmanlı dönemiele alınmaktadır.

19. Atsız Hayatı Şahsiyeti Eserleri(2013)

Altan Deliorman'a Türk Dil Kurumu tarafından sipariş edilen, ancak daha sonra yayınlanmasından vazgeçilen bu kitap, yazarın pek çok eseri gibi kendi kurduğu Bayrak yayınları tarafından yayımlandı. Yazar bu son eserinin yayımlandığını göremedi. Eserde Atsız'ı yakından tanıyan ve uzun yıllar birlikte çalıştığı öğrencisinin gözüyle bu önem-

Türkçülüğün kaynağını teşkil eden fikir, duygu ve davranışlar, Türkçenin devlet dili hâline gelişi, edebiyatta Türkçecilik, Ali ŞirNevai'nin Türkçülüğü, Türkoloji ve Türkçülük ilişkisi, Türkçülüğe hizmet eden ilim, fikir, edebiyat ve sanat adamları, Türkçülüğe hizmet eden yayın organları ve kuruluşlar, bu eserde değerlendirilmektedir. Türkçülük hakkında bilgi sahibi olmak ve birikimini geliştirmek isteyen herkese hitabeden, kolay okunabilecek bir üslupla kaleme alınmış kitap Altan Deliorman'ın hayatını adadığı Türkçülük fikrine önemli katkılar yapmaktadır.

li tarihçi, edebiyatçı, ilim ve fikir adamının hayatı, kişiliği ve eserleri ele alınmaktadır.

Veda

1954 yılında Türk Sanatı dergisinin açtığı hikâye yarışmasında birincilik kazanan Altan Deliorman, o tarihten itibaren basın yayınla sürekli haşırneşir oldu. Hiçbir zorluk onu çalışmaktan alıkoyamadı. Sürekli kendi kozasını ördü ve ürettiklerini okuyucularla paylaştı. Türkçülük ülküsüne ömrünü verdi ve bu yolda asla bıkkınlık ve yılgınlık göstermedi. Yalnız başına bile olsa, yürümeye devam etti. Bu kararlı mesaisini hayatının sonuna kadar sürdürdü. Son nefesine kadar milleti için, onun kültürüne bir şeyler katmak ve Türk gençlerini millî değerlerine bağlamak için çalıştı.

Çalışmayı hastane sedyesine düştüğü gün bıraktı. Ve o gün dünyayı da terk etti.

Altan Deliorman, eserleri ile sonsuza kadar yaşayacak güzel insanlardandır. Necmeddin Hacıminoğlu için kullandığı “Yalnız Alperen” deyimini bence kendisine de çok yakışıyor.

Bu yalnız alpereni saygıyla selamlıyor ve ruhuna Fatihalar gönderiyorum.

Türkçülük
ülküsüne ömrünü
verdi ve bu yolda
asla bıkkınlık
ve yılgınlık
göstermedi.
Yalnız başına bile
olsa, yürümeye
devam etti. Bu
kararlı mesaisini
hayatının
sonuna kadar
sürdüdü. Son
nefesine kadar
milleti için, onun
kültürüne bir
şeyler katmak ve
Türk gençlerini
millî değerlerine
bağlamak için
çalıştı.
Çalışmayı
hastane
sedyesine
düştüğü gün
bıraktı. Ve o gün
dünyayı da terk
etti.

1 Altan Deliorman'ın doğum tarihi hakkında, kendi adına açılan web sitesinde, yazarımızın yayımlanmayan hatıralarına atfen şu bilgiler bulunmaktadır:

“ALTAN DELİORMAN (25.06.1935-22.08.2012): İş Bankası'nın sermaye desteğiyle çıkarılan Milliyet gazetesi, büyük merkezlere temsilciler gönderme kararı almış. Babamı da, merkezi Bulgaristan olmak üzere Balkanlar temsilcisi olarak Sofya'ya göndermişler. Babam annemi de beraberinde götürmüş. Ben de ister istemez onlarla beraber gitmişim. Çünkü doğuşuma iki ay varmış.

Altan Deliorman, babası Mahmud Necmeddin Deliorman'ın gazetecilik görevi ile bulunduğu Sofya'da, 25 Haziran 1935 günü doğdu.1936 yılında Milliyet Gazetesi'nin malî durumu bozuldu ve Necmeddin Beyle ailesi, İstanbul'a döndüler. Altan'ın nüfus cüzdanı ancak o zaman (22 Mart 1936) alındı. Esas doğum yeri ile yılı, bürokrasi engeline takılıp resmiyete dökülemedi.”

Altan Deliorman'ın biyografisini kronolojik ve ayrıntılı bilgiler içeren www.altandeliorman.com sitesinden özetliyoruz.(<http://www.altandeliorman.com/Icerik.aspx?id=1/25.08.2014>) (Erişim: 01.09.2014)

Bu sitedeki yazı büyük ihtimalle Turgut Güler'in kaleminden çıkmadır.